

Πρόληψη ατυχημάτων με οχήματα μεταφοράς στο χώρο εργασίας

Κάθε χρόνο περίπου 5.500 άνθρωποι τραυματίζονται θανάσιμα στο πλαίσιο εργατικών ατυχημάτων στην ΕΕ, εκ των οποίων περίπου το ένα τρίτο συνδέεται με τις μεταφορές (1). Τα ατυχήματα αυτά αφορούν συνήθως άτομα: τα οποία δέχονται κρούση ή παρασύρονται από κινούμενα οχήματα (π.χ. κατά τη διάρκεια ανατροπής), πέφτουν από οχήματα, πλήττονται από πτώσεις αντικειμένων που προέρχονται από οχήματα ή αφορούν άτομα τα οποία πέφτουν θύματα οχημάτων που ανατρέπονται. Τα ατυχήματα αυτά **μπορούν να αποφευχθούν μέσω αποτελεσματικής διαχείρισης και λήψης προληπτικών μέτρων.**

Η συχνότητα πρόκλησης ατυχημάτων είναι υψηλότερη στις **Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)** οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 50 υπαλλήλους. Οι συμβουλές που περιλαμβάνονται στο παρόν θεματικό δελτίο αφορούν τις μεταφορές με οχήματα για όλους τους τύπους και τις μορφές επιχειρήσεων.

Οι ευθύνες των εργοδοτών

Οι απαιτήσεις της σχετικής ευρωπαϊκής οδηγίας (2) περιλαμβάνουν:

- τήρηση των ελάχιστων απαιτήσεων ασφάλειας και υγείας στους **χώρους εργασίας** και στα **εργοτόξια** όσον αφορά τους διαδρόμους και τις εξόδους έκτακτης ανάγκης, τους διαδρόμους κυκλοφορίας, τις επικίνδυνες περιοχές, τις αποβάθρες και τις εξέδρες φόρτωσης·
- εξασφάλιση ασφαλούς **εξοπλισμού εργασίας** (καλύπτει την καταλληλότητα, την επιλογή, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, την ασφαλή χρήση, την εκπαίδευση και την πληροφόρηση, την επιθεώρηση και τη συντήρηση). Θεσπίζονται επίσης ελάχιστες απαιτήσεις για τον κινητό εξοπλισμό εργασίας (π.χ. περνοφόρα φορτηγά οχήματα)·
- ύπαρξη **σήμανσης ασφαλείας και/ή υγείας** σε περίπτωση που είναι αδύνατη η αποφυγή των κινδύνων ή η ικανοποιητική μείωσή τους μέσω της λήψης προληπτικών μέτρων·
- παροχή **εξοπλισμού ατομικής προστασίας** (π.χ. κράνη σκληρής υφής, ενδυμασίες ασφαλείας), ο οποίος είναι κατάλληλος για τους κινδύνους που ενέχει η εργασία και οι οποίοι δεν μπορούν να αποφευχθούν με άλλα μέσα. Θα πρέπει να είναι άνετος, να συντηρείται σωστά και να μην έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση άλλων κινδύνων.
- τήρηση ενός **γενικού πλαισίου** για τη διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας, συμπεριλαμβανομένων: της εκτίμησης και της πρόληψης του κινδύνου· της προτεραιότητας στη λήψη συλλογικών μέτρων για την εξάλειψη των κινδύνων· της διαβούλευσης με τους εργαζομένους, παρέχοντας ταυτόχρονα πληροφόρηση και εκπαίδευση· και, του συντονισμού σε θέματα ασφαλείας με τους εξωτερικούς συνεργάτες.

Οι ελάχιστες προδιαγραφές που καθορίζουν οι οδηγίες έχουν ενσωματωθεί στην **εθνική νομοθεσία** η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει πρόσθετες απαιτήσεις.

Οι εργαζόμενοι οφείλουν να συνεργάζονται ενεργά για την εφαρμογή των μέτρων πρόληψης των εργοδοτών και να ακολουθούν τις οδηγίες που προκύπτουν από την εκπαίδευση που έχουν λάβει.

Απαιτείται **διαβούλευση με το εργατικό δυναμικό**. Η αξιοποίηση των γνώσεων των εργαζομένων βοηθά στον ακριβή προσδιορισμό των κινδύνων και στην υλοποίηση εύχρηστων λύσεων.

Πρόληψη των ατυχημάτων σε πρακτικό επίπεδο:

Το πρώτο βήμα είναι η **κατάλληλη και επαρκής εκτίμηση του κινδύνου:**

1. να προσδιορίζονται οι κίνδυνοι που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες αφορούν επαγγελματικά οχήματα - π.χ. εργασίες ανατροπής, φόρτωσης και εκφόρτωσης. Αναρωτηθείτε «*Τι θα μπορούσε να μην εξελιχθεί ομαλά και γιατί;*», π.χ. υπάρχει ενδεχόμενο να χτυπηθούν ή να παρασυρθούν άτομα; Θα μπορούσε κάποιος να πέσει κατά τη φόρτωση οχημάτων;
2. Να προσδιορίζεται το υποκείμενο κατά του οποίου στρέφεται ενδεχομένως κάθε κίνδυνος. Αυτό αναφέρεται πιθανώς σε οδηγούς

και λοιπούς εργαζομένους, ενώ ενδέχεται να αναφέρεται στους επισκέπτες και στο κοινό.

3. Να αξιολογούνται οι κίνδυνοι - πιθανότητα επέλευσης ζημίας και σοβαρότητα. Οι υπάρχουσες προφυλάξεις είναι επαρκείς ή θα έπρεπε να ληφθούν περισσότερες;
4. Να καθορίζονται προτεραιότητες για την ανάληψη δράσης και να υλοποιούνται.
5. Να αναθεωρείται περιοδικά η εκτίμηση του κινδύνου, ιδίως σε περίπτωση αλλαγών, π.χ. νέα οχήματα, αλλαγές των δρομολογίων μεταφορών.

Τα συλλογικά **μέτρα για την εξάλειψη των κινδύνων** - όπως η βελτίωση του σχεδιασμού και της διαμόρφωσης του χώρου εργασίας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τα ατυχήματα στον τομέα των μεταφορών - πρέπει να εξετάζονται κατά προτεραιότητα. Η σήμανση κ.λπ. χρησιμοποιείται ως δικλείδα ασφαλείας σε περίπτωση που η εξάλειψη των κινδύνων είναι αδύνατη. Ακολουθούν ορισμένοι τομείς οι οποίοι θα πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο της εκτίμησης του κινδύνου και της επιλογής προληπτικών μέτρων.

Ασφαλείς χώροι εργασίας και συστήματα εργασίας

Να αποφεύγεται η ανάγκη για ανατροπή μέσω: καλλίτερου σχεδιασμού του χώρου εργασίας και μέσω της χρήσης συστημάτων ασφαλείας για εργασίες ανατροπής.

Να εξασφαλίζονται συστήματα ασφαλείας για εργασίες οχημάτων **φόρτωσης και εκφόρτωσης**.

Να ελέγχεται η καταλληλότητα της **διαμόρφωσης των διαδρόμων** τόσο ως δραστηριότητες οχημάτων όσο και πεζών.

Εφόσον είναι δυνατόν, να **διαχωρίζονται οι διάδρομοι κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων**. Εάν όχι, πρέπει να τοποθετούνται κατάλληλα προειδοποιητικά σήματα. Να εξασφαλίζεται η ύπαρξη των κατάλληλων διαβάσεων πεζών στους διαδρόμους οχημάτων. Να εξετάζεται η δυνατότητα δημιουργίας συστημάτων κυκλοφορίας μονής κατεύθυνσης προκειμένου να μειώνεται ο κίνδυνος συγκρούσεων.

Να ελέγχεται η **καταλληλότητα των διαδρόμων κυκλοφορίας οχημάτων** για όλους τους τύπους και τον αριθμό των οχημάτων που τις χρησιμοποιούν. Να εξασφαλίζεται ότι το εύρος των διαδρόμων είναι επαρκές και ότι οι επιφάνειες του οδοστρώματος διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Να απομακρύνονται εμπόδια, εφόσον είναι εφικτό, διαφορετικά, να εξασφαλίζεται ότι είναι ευκρινώς ορατά. Να αποφευχθούν οι αιχμηρές καμπύλες στις διαμορφώσεις οδών. Να τοποθετούνται σταθερά κάτοπτρα σε γωνίες μηδενικής ορατότητας.

Να ελέγχεται η ύπαρξη των ενδεδειγμένων **χαρακτηριστικών ασφαλείας**. Ενδέχεται να απαιτείται σήμανση κατεύθυνσης, ορίου ταχύτητας και προτεραιότητας. Να καθορίζεται το εάν είναι αναγκαία η τοποθέτηση φυσικών εμποδίων για την μείωση της ταχύτητας, όπως τα τεχνητά εξογκώματα οδοστρώματος για την μείωση της ταχύτητας.

IDEME

(1) Εργατικά ατυχήματα στην ΕΕ το 1996. Τα στατιστικά στοιχεία στο επίκεντρο, θέμα 3 - 4/2000, Eurostat.

(2) Η διεύθυνση <http://europe.osha.eu.int/legislation/> παρέχει συνδέσεις με τη **νομοθεσία της ΕΕ**, στοιχεία σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής που αφορούν τις ΜΜΕ και την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς και συνδέσεις με τους δικτυακούς τόπους των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η **εθνική** νομοθεσία μέσω της οποίας υλοποιούνται οι οδηγίες και οι κατευθυντήριες γραμμές.

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο δεν αντικαθιστούν τα επίσημα κείμενα της Κοινότητας ή των κρατών μελών.

Τα πέρατα στις αποβάθρες φόρτωσης, στα φρεάτια κ.λπ. πρέπει να φέρουν εμφανή σήμανση, καθώς και να διαθέτουν σθηθαίο ασφαλείας αν αυτό είναι δυνατό.

Να εξασφαλίζεται ότι τα **οχήματα** υπόκεινται στην κατάλληλη **συντήρηση**. Απαιτείται η εφαρμογή προγραμματίων προληπτικής συντήρησης. Οι οδηγοί θα πρέπει να διενεργούν βασικούς ελέγχους ασφαλείας πριν από τη χρήση των οχημάτων, π.χ. έλεγχος λειτουργίας των φρένων και των φανών πριν από την εκκίνηση.

Πρακτικές οδήγησης και εργασίας

Να ελέγχεται αν **οι διαδικασίες επιλογής και εκπαίδευσης** εξασφαλίζουν την ικανότητα των οδηγών να εργάζονται με ασφάλεια. Οι οδηγοί θα πρέπει να είναι ικανοί να χειρίζονται τα οχήματά τους και να διενεργούν την καθημερινή συντήρησή τους. Οι οδηγοί θα πρέπει να είναι ικανοί, από ιατρική άποψη, και να διαθέτουν καλή κινητικότητα, ακοή και όραση. Μόνο τα άτομα που έχουν επιλεγεί, εκπαιδευτεί και εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό επιτρέπεται να οδηγούν οχήματα.

Να ελέγχεται ότι ο **φωτισμός και η ορατότητα** παρέχουν ασφαλή διέλευση των χώρων εργασίας (τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών). Πιθανοί κίνδυνοι, π.χ. διασταυρώσεις οδών, πεζοί και εμπόδια, πρέπει να είναι ευκρινώς ορατοί. Ενδυμασίες υψηλής ορατότητας ενδέχεται να απαιτούνται για οδηγούς και/ή πεζούς εφόσον είναι αδύνατος ο επαρκής διαχωρισμός του χώρου κυκλοφορίας τους.

Ασφάλεια των οχημάτων

Να εξασφαλίζεται ότι χρησιμοποιείται **ασφαλές και κατάλληλο όχημα**. Τα οχήματα που αγοράζονται θα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά ασφαλείας και να είναι σύμφωνα προς τα απαιτούμενα πρότυπα. Το όχημα πρέπει να διαθέτει ασφαλή μέσα πρόσβασης και εξόδου από αυτό. Ο οδηγός ενδέχεται να χρειαστεί προστασία σε περίπτωση ανατροπής ή κρούσης από πτώση αντικειμένων. Να εξετάζεται το ενδεχόμενο χρήσης ηχητικών διατάξεων προειδοποίησης, π.χ. σε ανατρεπόμενα φορτηγά οχήματα, και διαλείποντες φανοί σε οχήματα προκειμένου να είναι καλύτερα ορατά.

Ασφαλής χρήση των περνοφόρων φορτηγών οχημάτων

Τα περνοφόρα φορτηγά οχήματα εμπλέκονται σε αρκετά εργατικά ατυχήματα, συχνά στο πλαίσιο της διαδικασίας οπισθοπορείας. Οι παράγοντες που αυξάνουν τις πιθανότητες πρόκλησης ατυχήματος είναι οι εξής: ανεπαρκής εκπαίδευση, ανεπαρκής προειδοποιητική σήμανση, ελλιπής συντήρηση του φορτηγού οχήματος, ανεπαρκής φωτισμός και έλλειψη χώρου.

Εφόσον δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός των διαδρόμων κυκλοφορίας οχημάτων και πεζών:

- να χρησιμοποιείται κατάλληλη προειδοποιητική σήμανση και σαφής σηματοδότηση προκειμένου να φαίνονται οι διαδρόμες που προορίζονται για μικτή χρήση
- να εξετάζεται το ενδεχόμενο χρήσης της μίας πλευράς του διαδρόμου για τους πεζούς με ταυτόχρονη σήμανση του περάσματος
- να εξασφαλίζεται η εμφανής σήμανση των σημείων διέλευσης τα οποία να είναι ορατά για τους πεζούς και τους χρήστες περνοφόρων διατάξεων
- να εφαρμόζεται ένα σύστημα μονής κατεύθυνσης εφόσον θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση του κινδύνου σύγκρουσης
- να επιστάται η προσοχή σε περιοχές όπου οι περνοφόρες διατάξεις ενδέχεται να συναντήσουν άλλη κυκλοφορία, π.χ. αποβάθρες φόρτωσης

Χαμηλή ορατότητα

- οι περνοφόρες διατάξεις πρέπει να είναι εμφανώς ορατές από τα πρόσωπα που βρίσκονται πλησίον αυτών, π.χ. μέσω διαλείποντων φανών, ανακλαστικών και φανών ένδειξης οπισθοπορείας. Ομοίως, τα εν λόγω πρόσωπα θα πρέπει να είναι ορατά από τον οδηγό, π.χ. φορώντας ενδυμασίες υψηλής ορατότητας
- να διατηρούνται σε λειτουργία διαλείποντα φώτα εφόσον χρησιμοποιείται η περνοφόρος διάταξη

- να εξετάζεται το ενδεχόμενο χρήσης ηχητικών σημάτων, ιδίως σε πολυσύχναστους και θορυβώδεις χώρους εργασίας. Να υπάρχει εγκατεστημένη ηχητική προειδοποιητική διάταξη η οποία να ενεργοποιείται πριν από τη διέλευση θυρών, γύρω από γωνίες μηδενικής ορατότητας ή κατά την έναρξη διαδικασίας οπισθοπορείας
- να ελαχιστοποιείται η ανάγκη διενέργειας εργασιών οπισθοπορείας, π.χ. μέσω της χρήσης ενός συστήματος μονής κατεύθυνσης. Να παρέχονται ορθά τοποθετημένα κάτοπτρα τα οποία να εξασφαλίζουν στους οδηγούς σφαιρική ορατότητα του χώρου. Να εξασφαλίζεται ότι τα εν λόγω κάτοπτρα χρησιμοποιούνται
- Εφόσον διεξάγονται εργασίες κοντά σε περνοφόρα οχήματα, να εξασφαλίζεται πάντοτε ότι ο οδηγός έχει οπτική επαφή με τα πρόσωπα που εργάζονται πλησίον του οχήματος. Μην βαδίζετε πίσω από περνοφόρα οχήματα.

Ασφαλής οδήγηση

- Στις πολυσύχναστες περιοχές πρέπει να ισχύουν χαμηλά όρια ταχύτητας, ιδίως στην περίπτωση που δεν υφίσταται διαχωρισμός κυκλοφορίας μεταξύ πεζών και οχημάτων
- οι διάδρομοι να είναι ελεύθεροι απορριμμάτων και κινητών εμποδίων
- να αποφεύγονται οι αιχμηρές καμπύλες. Η τοποθέτηση σταθερών κατόπτρων μπορεί να βελτιώσει την ορατότητα σε περίπτωση που οι γωνίες μηδενικής ορατότητας δεν μπορούν να αποφευχθούν
- να ελέγχεται ο περιβάλλον χώρος κατά τη διάρκεια της εργασίας ή της οδήγησης
- να ενημερώνεστε για την ύπαρξη θυρών, διαβάσεων και περασμάτων από όπου είναι πιθανή η ξαφνική εμφάνιση πεζών και οχημάτων

Κατάλογος ελέγχου για τους οδηγούς

- Μην οδηγείτε εφόσον οι ικανότητές σας είναι εξασθενημένες, π.χ. σε περίπτωση ασθένειας ή μειωμένης όρασης
- Να είστε σίγουροι ότι έχετε κατανοήσει τις διαδικασίες λειτουργίας και τα ασφαλή όρια λειτουργίας του οχήματός σας
- Να διενεργείτε καθημερινούς ελέγχους και να αναφέρετε όλα τα προβλήματα που ανακύπτουν
- Να γνωρίζετε και να συμμορφώνεστε προς τους κανόνες και τις διαδικασίες των χώρων εργασίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης
- Να κατανοείτε τα συστήματα σήμανσης
- Η ταχύτητά σας να μην υπερβαίνει τα όρια ασφαλείας. Να λαμβάνετε προφυλάξεις όταν πλησιάζετε σε καμπύλες
- Πριν τη εκτέλεση εργασιών οπισθοπορείας, να ελέγχετε το πίσω μέρος του οχήματος για την ύπαρξη πεζών, άλλων οχημάτων ή εμποδίων
- Εάν από τη θέση του οδηγού η ορατότητα είναι περιορισμένη, χρησιμοποιήστε βοηθήματα ορατότητας (π.χ. κάτοπτρα) ή ένα πρόσωπο που μπορεί να σας κατευθύνει. Σε περίπτωση που χάσετε την οπτική επαφή με το εν λόγω πρόσωπο ή το βοήθημα ορατότητας υποστεί βλάβη - ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ!
- Διακόψτε τη λειτουργία του κινητήρα προτού προβείτε σε ενδεχόμενες προσαρμογές ή στην αφαίρεση προστατευτικών διατάξεων

Περαιτέρω πληροφορίες/Πηγές αναφοράς

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την καλή πρακτική στον τομέα της διαχείρισης ασφαλείας διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού <http://osha.eu.int>. Όλες οι δημοσιεύσεις του Οργανισμού μπορούν να ληφθούν ηλεκτρονικά δωρεάν. Η «*Πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων*» αποτελεί το θέμα της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία η οποία διοργανώνεται από τα κράτη μέλη το Οκτώβριο του 2001, ενώ περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη διεύθυνση <http://osha.eu.int/ew2001/>. Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει συνδέσεις με τις αντίστοιχες *θέσεις των κρατών μελών* όπου μπορεί να αναζητηθεί η σχετική εθνική νομοθεσία και οι κατευθυντήριες γραμμές:

<http://gr.osha.eu.int/>